

Doelmatige financiering van de bijstand

De bijstand wordt lokaal uitgevoerd, maar centraal gefinancierd. Om gemeenten tot doelmatigheid te prikkelen, ontvangen zij een uitkering die niet wordt verdeeld op basis van hun werkelijke uitgaven aan de bijstand, maar op basis van de uit regressieanalyse afgeleide uitgavenbehoefte. Dit systeem bevat echter nog steeds een perverse prikkel, die samenhangt met een onvolkomenheid in de regressie. Die onvolkomenheid zorgt er ook voor dat de verdeelformule de werkelijke uitgavenbehoefte van gemeenten slechts ten dele weerspiegelt.

MAARTEN ALLERS

Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Groningen en directeur van het COELO

LINDA TOOLSEMA

Universitair docent aan de Rijksuniversiteit Groningen

Net als in de meeste landen wordt de bijstand in Nederland op lokaal niveau uitgevoerd. Lokale uitvoering werkt beter dan centrale, omdat kennis van de plaatselijke omstandigheden nodig is om mensen weer aan het werk te krijgen, en om fraude zo veel mogelijk te beperken. Het op decentraal niveau bekostigen van armoedebeleid is echter problematisch. In gemeenten met veel bijstandsontvangers zouden werkenden een financiële prikkel hebben om te verhuizen, waardoor de resterende werkenden nog zwaarder zouden worden belast, met een groeiende verhuisprikkel als gevolg. In het uiterste geval zouden gemeenten kunnen ontstaan met alleen maar bijstandsontvangers, en niemand om hun uitkering te bekostigen. De bijstand wordt daarom nationaal gefinancierd, via een specifieke uitkering van Rijk aan gemeenten. Dit is een van de grootste van de circa negentig verschillende uitkeringen die gemeenten van de rijksoverheid ontvangen (Allers, 2011).

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Dat roept wel de vraag op waarom gemeenten die nog terughoudend zouden zijn met het verstrekken van uitkeringen. De kosten zijn voor het collectief, en het is gemakkelijker en wellicht ook politiek aantrekkelijker om ruimhartig te zijn dan om een actief fraude- en re-integratiebeleid te voeren. Het is dus van belang dat de rijksuitkering waarmee gemeenten hun bijstandsuitkeringen kunnen bekostigen zodanig wordt vormgegeven dat gemeenten geprikkeld worden om doelmatig te werken. Met doelmatigheid of efficiëntie wordt hier bedoeld: het beperken van de bijstandsuitkeringen tot de groep die ze echt nodig heeft. Dat wil zeggen dat mensen waar mogelijk aan een baan worden geholpen, en dat fraude effectief wordt tegengegaan.

Op dit moment onderzoekt het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) het bestaande systeem, mede met het oog op het mogelijk samenvoegen van andere uitkeringen met de bijstand, tot de nu controversieel verklaarde Wet werken naar vermogen. Het is daarom interessant om te bezien in hoeverre het bestaande systeem zorgt voor een goede prikkelwerking, en waar die prikkelwerking van afhangt.

BEKOSTIGINGSMODEL

Tot 2001 konden gemeenten 90 procent van hun uitgaven aan bijstandsuitkeringen declareren bij de rijksoverheid. Dat leverde nauwelijks een financiële prikkel op om de bijstandsafhankelijkheid te beperken. In 2002 en 2003 bedroeg het declaratiepercentage 75, met een iets sterkere prikkel als gevolg. Sinds 2004 ontvangen gemeenten echter een uitkering die niet langer direct afhangt van de bijstandsuitgaven. Het doel was om gemeenten financieel te prikkelen tot grotere doelmatigheid.

Dat leverde wel een ingewikkeld bekostigingssysteem op. Het tot 2004 bestaande stelsel mag dan niet efficiënt zijn geweest, het was wel rechtvaardig, in die zin dat het Rijk in elke gemeente eenzelfde deel van de lasten droeg. Een lumpsum-uitkering daarentegen, bijvoorbeeld gekoppeld aan het

inwonertal, is wel efficiënt, maar niet rechtvaardig: sommige gemeenten hebben buiten hun schuld veel bijstandsonvangers, en zouden de extra lasten daarvan zelf moeten dragen. Het unieke aan het Nederlandse model is nu dat dit hiermee rekening probeert te houden. Via een objectief verdeelmodel ontvangen gemeenten een uitkering die idealiter precies voldoende is om de onvermijdbare kosten van de bijstand te dekken. Het Centraal Planbureau maakt een schatting van het totale aantal bijstandsonvangers in een bepaald jaar. Daaruit volgt het macrobudget. Dit wordt verdeeld via een formule die is afgeleid uit een regressie van het aantal bijstandsonvangers op gemeenteniveau op exogene kostendrijvers als het aantal alleenstaande ouders en het aantal laagopgeleiden. Deze regressie zou moeten aantonen hoe de onvermijdbare kosten tot stand komen, en daarmee hoe hoog deze zijn.

Maar de praktijk is weerbarstig. Omdat het niet mogelijk bleek een geschikte verdeel formule te vinden voor kleine gemeenten (tot 25.000 inwoners) is hun aandeel in het macrobudget in jaar t gelijk aan hun kostenaandeel in jaar $t-2$. Voor gemeenten met 25.000 tot 40.000 inwoners wordt de uitkering deels via de formule bepaald, en deels door de historische uitgaven. Het objectieve verdeelmodel wordt dus alleen volledig toegepast bij gemeenten met ten minste 40.000 inwoners. Maar daar wonen wel vier van de vijf bijstandsonvangers. Omdat het verdeelmodel ook voor deze gemeenten vaak tot uitkeringsbedragen komt die nogal afwijken van de werkelijke bijstandsuitgaven, zijn er enkele financiële vangnetten gespannen. Uitkeringen worden zodanig aangepast dat het verschil met de feitelijke bijstandsuitgaven in jaar $t-2$ beperkt blijft tot ten hoogste 7,5 procent van de uitgaven. Er zijn ook nog vangnetten die achteraf het verschil tussen uitkering en feitelijke uitgaven limiteren. Dit betreft de incidentele en meerjarige aanvullende uitkering, respectievelijk de IAU en MAU. De effecten van deze vangnetten blijven hier buiten beschouwing (Toolsema en Allers, 2012).

BIAS

Het afleiden van een verdeelmodel uit een regressie van feitelijke bijstandsuitgaven door gemeenten is niet zonder problemen. Die bijstandsuitgaven hangen immers niet alleen af van exogene, door gemeenten niet te beïnvloeden factoren. Ook de gemeentelijke inspanningen om uitkeringsontvangers weer aan het werk te helpen, en om fraude te bestrijden, spelen hierbij een rol. Een te lage inspanning is inefficiënt. Omdat de inefficiëntie van het bijstandsbeleid niet meetbaar is, worden die niet in de regressie opgenomen. Dit veroorzaakt een *omitted variable bias*. Een voorbeeld kan dit verduidelijken. Stel gemeente x is inefficiënt en geeft daardoor veel uit aan de bijstand. In gemeente x wonen naar verhouding veel alleenstaande ouders. In de regressievergelijking is de inefficiëntie niet opgenomen. Daardoor geeft de regressie een hoger gewicht aan de verdeelmaatstaf alleenstaande ouders, waarop gemeente x naar verhouding sterk scoort. Het gevolg: een hogere uitkering voor gemeente x . Omgekeerd wordt goed gedrag in het verleden via de regressie bestraft met een lagere uitkering. Dit probleem had mogelijk kunnen worden voorkomen door een regressie op het niveau van individuen in plaats van gemeenten. De invloed van gemeentelijke kenmerken had dan kunnen worden uitgefilterd (Allers, 2005). Hiervoor is destijds echter niet gekozen, mogelijk omdat toen

nog onvoldoende gegevens op persoonsniveau beschikbaar waren.

De verdeel formule wordt regelmatig geactualiseerd op basis van nieuwe regressies. Beleidsmakers hopen dat het nieuwe stelsel de doelmatigheid over de gehele linie verbetert, en dat de vertekening in de verdeel formule geleidelijk verdwijnt. Maar is dat ook zo? Toolsema en Allers (2012) ontwikkelen een theoretisch raamwerk dat de effecten beschrijft van verschillende bekostigingswijzen op de inspanning de gemeenten leveren om de bijstandsafhankelijkheid te beperken. Op basis daarvan kan deze vraag worden beantwoord. Ook kunnen uitspraken worden gedaan over de doelmatigheid van verschillende uitkeringsvormen.

MODEL

Elke gemeente kiest zelf welk beleid wordt gevoerd om bijstandsonvangers aan een baan te helpen en om fraude tegen te gaan. Deze keus hangt in het theoretisch model niet alleen af van de te betalen bijstandsuitkeringen en uitvoeringskosten, maar ook van een *easy life function*. Die geeft het monetaire equivalent weer van het nut dat beleidsmakers ontlenen aan inefficiënt werken. Dit nut bestaat uit het gemak en de politieke aantrekkelijkheid van het niet voeren van een actief fraude- en re-integratiebeleid. Verder wordt verondersteld dat de bijstandsuitgaven Y in jaar t afhangen van exogene factoren zoals de lokale demografie, samengevat in X , en van de gemeentelijke inefficiëntie Z . In matrixnotatie:

$$Y_t = X\beta + Z_t\gamma \quad (1)$$

Hierbij zijn Y_t en Z_t $m \times 1$ -vectoren met m het aantal gemeenten (observaties), X een $m \times n$ -matrix met n het aantal kostendrijvers (exogene factoren), en β en γ parameters, met $\gamma > 0$. Verder wordt aangenomen dat de exogene factoren constant zijn, in ieder geval op de korte tot middellange termijn.

Op basis van een dergelijk model van de lokale besluitvorming is een eerste-orde-voorwaarde af te leiden die erop neerkomt dat gemeenten bij hun afweging de marginale kosten van bijstandsuitgaven, in de vorm van extra betalingen aan uitkeringsontvangers minus de ontvangen rijksuitkering, gelijkstellen aan de marginale baten in de vorm van lage uitvoeringskosten en een geringere inspanning. De marginale baten hangen niet af van de vormgeving van de rijksuitkering, de marginale kosten wel.

Marginale kosten van bijstandsuitgaven bij verschillende soorten rijksuitkeringen aan gemeenten

TABEL 1

Uitkeringstype	Marginale kosten
Lumpsum	γ
Declaratiesysteem	$\alpha\gamma$
Op basis van historisch aandeel	$(1-\delta^2)\gamma$
Op basis van regressieanalyse	$(1-\delta^2 h_{ii})\gamma$

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

UITKOMSTEN

Tabel 1 geeft de marginale kosten weer bij verschillende uitkeringen (Toolsema en Allers, 2012). Hoe hoger de marginale kosten van bijstandsuitgaven, hoe groter de prikkel om efficiënt te werken.

Het meest eenvoudige uitkeringsstelsel is elke gemeente een bedrag geven dat onafhankelijk is van hun eigen beleid, bijvoorbeeld gekoppeld aan het inwonertal (lumpsum). In dat geval worden de kosten van een extra bijstandsuitkering uitsluitend bepaald door γ , de parameter die, zoals vergelijking (1) laat zien, de invloed weergeeft van ondoelmatigheid op de bijstandsuitgaven. Dit staat in de eerste regel van tabel 1.

Bij een declaratiesysteem zoals tot 2004 in ons land werd gehanteerd, bedragen de marginale kosten van een bijstandsuitkering voor de gemeente een fractie $\alpha \in [1,0]$ van die bij een lumpsum uitkering (tweede regel van tabel 1). Hierbij is α het gemeentelijke aandeel in de bijstandsuitgaven; de fractie $1-\alpha$ wordt bij het Rijk gedeclareerd. Hoe kleiner het aandeel dat gemeenten zelf betalen, hoe lager de marginale kosten van een bijstandsuitkering, en hoe groter de inefficiëntie.

Zoals gezegd hangt de uitkering aan kleine gemeenten sinds 2004 af van hun aandeel in de totale bijstandsuitgaven in jaar $t-2$. Voor hen bedragen de marginale kosten van een bijstandsuitkering $(1-\delta^2)$, waarbij $\delta \in [1,0]$ de disconteringsfactor is, wat wil zeggen dat 1 euro die volgend jaar beschikbaar komt nu δ euro waard is. Hoe meer zij uitgeven, hoe hoger hun toekomstige uitkering wordt. De marginale kosten bestaan hier uitsluitend omdat een toekomstige uitkering minder waard is dan een uitkering nu.

Een uitkering gebaseerd op een regressieanalyse van de bijstandskosten is een wat ingewikkelder geval. Hogere bijstandsbetalingen vertalen zich via de regressie in een hoger gewicht voor de verdeelmaatstaven waarop een gemeente naar verhouding sterk scoort, en dus in een hogere uitkering in de toekomst. De uitkering is doorgaans gebaseerd op regressieanalyse van de bijstandsuitgaven van twee of drie jaar eerder. Omwille van de eenvoud wordt in tabel 1 uitgegaan van twee jaar. De marginale kosten hangen door de vertraagde doorwerking opnieuw af van het kwadraat van de disconteringsfactor δ . Een andere factor is de invloed van de desbetreffende gemeente op de regressie-uitkomst voor die gemeente. Dat laatste wordt voor gemeente i weergegeven door h_{ii} . In de econometrische literatuur staat h_{ii} bekend als de *leverage*. Deze is gelijk aan het bij de gemeente horende diagonale element van de zogeheten projectiematrix $X(X'X)^{-1}X'$, die de geobserveerde waarden omzet in de door regressie voorspelde waarden (Hoaglin en Welsch, 1978); $0 \leq h_{ii} \leq 1$. De gemiddelde waarde van h_{ii} bedraagt $\frac{n}{m}$, waarbij n het aantal verklarende variabelen in de regressie is en m het aantal observaties (hier: gemeenten vanaf 25.000 inwoners). Hoe sterker de met de regressievergelijking geschatte bijstandsuitgaven van een gemeente afhangen van de feitelijke uitgaven van die gemeente, hoe meer ondoelmatigheid wordt beloond en hoe lager dus de marginale kosten van een bijstandsuitkering.

TOEPASSING

Op basis van tabel 1 kan worden nagegaan onder welke omstandigheden de efficiëntieprikkel voor gemeenten toeneemt door het vervangen van een declaratiesysteem zoals voor 2004 werd gehanteerd door een verdeelsysteem dat is gebaseerd op

historische uitgaven of op regressie-uitkomsten. Voor een sterkere efficiëntieprikkel moeten de marginale kosten van een bijstandsuitkering voor gemeenten stijgen. Tot 2004 bedroegen die marginale kosten $\alpha\gamma$ (tabel 1).

Voor kleine gemeenten bedroegen de marginale kosten vanaf 2004 $(1-\delta^2)\gamma$. De marginale kosten nemen dus toe ten opzichte van de situatie vóór 2004 wanneer $1-\delta^2 > \alpha$, ofwel $\delta^2 < 1-\alpha$. In 2002 en 2003 bedroeg $1-\alpha$ zoals gezegd 0,75. Aan deze voorwaarde wordt alleen voldaan bij een onwaarschijnlijk sterke tijdsvoorkeur bij gemeentebestuurders. Dat betekent dat de directe doelmatigheidsprikkel voor kleine gemeenten in 2004 zwakker is geworden in plaats van sterker. Indirect krijgen kleine gemeenten wel een prikkel om hun bijstandsuitgaven te beperken wanneer middelgrote en grote gemeenten dat doen. In dat geval daalt immers de omvang van het macrobudget, en dus ook de uitkering aan kleine gemeenten. Maar de bijstandsuitgaven van middelgrote en grote gemeenten kunnen niet voortdurend blijven dalen. Om de doelmatigheidsprikkel voor kleine gemeenten te versterken kan worden overwogen de uitkering niet langer te baseren op het aandeel in de bijstandsuitgaven in $t-2$, maar in een eerder jaar ($t-x$) met $x > 2$. De marginale kosten bedragen dan niet langer $(1-\delta^2)\gamma$ maar $(1-\delta^x)\gamma$.

Voor grote gemeenten geldt sinds 2004 een verdeelsysteem gebaseerd op regressieanalyse. De marginale kosten van een bijstandsuitkering bedragen $(1-\delta^2 h_{ii})\gamma$ (tabel 1). De gemiddelde waarde van h_{ii} bedraagt 0,07; het resultaat van 14 verdeelmaatstaven gedeeld door 205 grote en middelgrote gemeenten. De doelmatigheidsprikkel nam gemiddeld gesproken dus toe wanneer $\delta^2 < \frac{1-\alpha}{0,07}$. Voor beide waarden van $1-\alpha$ (0,9 tot 2002 en 0,75 in 2002 en 2003) levert dit waarden voor $\frac{1-\alpha}{0,07}$ op van boven de 1. Aangezien $\delta \in [0,1]$, is de efficiëntieprikkel voor de gemiddelde grote gemeente dus duidelijk toegenomen. Dit is in overeenstemming met uitkomsten van empirisch onderzoek (Van Es en Van Vuuren, 2010; Kok et al., 2007), een sterkere prikkel kan echter ook leiden tot het afschuiven van uitkeringsontvangers naar andere sociale regelingen (Van Vuuren et al., 2011).

Sommige gemeenten kunnen echter een disproportioneel sterk effect op de regressie-uitkomst hebben. Of de doelmatigheidsprikkel dan nog steeds toeneemt, hangt af van de disconteringsfactor δ . Een redelijk veilige aanname is een δ^2 van 0,95. Dan vereist een toenemende doelmatigheid $h_{ii} < 0,79$. Alleen voor extreme uitbijters zal dit niet gelden. Dat blijkt uit de vuistregel die stelt dat waarden boven twee of drie keer de gemiddelde waarde van h_{ii} (hier: 0,14 of 0,21) als invloedrijke uitbijters worden beschouwd, die nadere inspectie vereisen, en mogelijk van de regressie moeten worden uitgesloten (Hoaglin en Welsch, 1978).

WEL OF GEEN CONVERGENTIE

Doordat een relevante determinant van de bijstandsuitgaven, de lokale efficiëntie, niet in de regressie wordt meegenomen, levert de regressieformule waarop het verdeelsysteem is gebaseerd geen zuivere schatting op van de uitgavenbehoefte van gemeenten. Gemeenten die in het verleden naar verhouding minder doelmatig zijn geweest, ontvangen een te hoge uitkering, andere gemeenten een te lage uitkering. Beleidsmakers gaan er impliciet van uit dat dit probleem geleidelijk verdwijnt, omdat alle gemeenten doelmatiger gaan werken als

Convergentie

KADER 1

In regressievergelijking (2) hangen de bijstandsuitgaven in jaar t net als in vergelijking (1) af van exogene omstandigheden X en van de ondoelmatigheid Z_t , maar nu is een storingsterm μ_t toegevoegd. In matrixnotatie:

$$Y_t = Y\beta + Z_t\gamma + \mu_t \quad (2)$$

De uitgavenbehoefte van gemeenten, en dus de optimale uitkering, wordt weerspiegeld door $X\beta$, maar die kan niet worden geschat, omdat inefficiëntie Z_t onbekend is. De feitelijk geschatte regressievergelijking is daarom een benadering:

$$Y_t = Y\hat{\varphi} + \epsilon_t \quad (3)$$

De voor jaar t geschatte waarde van φ is:

$$\hat{\varphi} = (X'X)^{-1}X'Y_t \quad (4)$$

Zolang X en Z_t niet orthogonaal zijn, en dat is niet waarschijnlijk, is de geschatte waarde van $\hat{\varphi}$ geen zuivere schatter van β . De verwachte waarde van de uitkering B aan een gemeente in jaar $t+2$ die op deze manier wordt vastgesteld, bedraagt:

$$\begin{aligned} EB_{t+2} &= EX\hat{\varphi}_t \\ &= E[X(X'X)^{-1}X'Y_t] \\ &= E[X(X'X)^{-1}X'(X\beta + Z_t\gamma + \mu_t)] \\ &= X\beta + X(X'X)^{-1}X'Z_t\gamma \end{aligned} \quad (5)$$

De verwachte waarde van de uitkering in jaar $t+2$ is dus gelijk aan de optimale uitkering $X\beta$ plus een extra term, $X(X'X)^{-1}X'Z_t\gamma$, die zowel afhangt van de exogene kostenfactoren X als van de ondoelmatigheid in alle afzonderlijke gemeenten, weergegeven door de vector Z_t .

gevolg van de prikkels in het nieuwe bekostigingsstelsel. Kader 1 gaat dieper in op de vraag op dat ook zo is. Hieruit blijkt dat het systematische verschil tussen de geschatte uitgavenbehoefte en de feitelijke uitgavenbehoefte van gemeenten niet uit zichzelf zal verdwijnen, zolang inefficiëntie niet volledig wordt uitgebannen. Toolsema en Allers (2012) laten zien dat dat uiterst onwaarschijnlijk is.

CONCLUSIES

Een theoretische analyse van de bestaande en historische Nederlandse bekostigingssystemen voor bijstandsuitgaven van gemeenten leidt tot drie conclusies en een algemene les. De eerste conclusie is dat het bekostigingssysteem dat in 2004 is ingevoerd voor alle grote gemeenten vanaf 40.000 inwoners tot een sterkere doelmatigheidsprikkel heeft geleid. De verkeerde prikkel die inherent is aan het op regressieanalyse gebaseerde uitkeringssysteem is in Nederland momenteel klein genoeg om dit systeem toch efficiënt te maken. Dit is echter geen natuurwet. Uit de analyse blijkt dat vergroting van het aantal in de verdeelformule opgenomen variabelen, of verkleining van het aantal gemeenten, deze verkeerde prikkel zal ver-

sterken. Dit is zo omdat dit de invloed van het eigen beleid op de regressie-uitkomst versterkt. Omdat de verdeelformule die uit de regressie rolt in de praktijk niet onverkort wordt toegepast, kan het bekostigingssysteem voor grote gemeenten minder tot doelmatigheid prikkelen dan de analyse suggereert.

De tweede conclusie is dat uitkeringen die via regressieanalyse zijn bepaald de feitelijke uitgavenbehoeften van gemeenten niet juist weergeven. Doordat ondoelmatigheid niet in de regressie wordt opgenomen ontstaat een afwijking tussen de feitelijke uitkering en de optimale uitkering. Deze afwijking bevoordeelt inefficiënte gemeenten en zal niet uit zichzelf verdwijnen.

De derde en laatste conclusie is dat voor kleine gemeenten de directe doelmatigheidsprikkel thans kleiner is dan vóór 2004. Lagere bijstandsuitgaven door andere gemeenten kan hen, doordat dit het macrobudget verlaagt, tijdelijk wel tot meer efficiëntie aanzetten. Herinvoering van een uitkering die zoals in 2002 en 2003 75 procent van de bijstandsuitgaven dekt, zou kleine gemeenten prikkelen tot meer efficiëntie. Een alternatief is het baseren van hun uitkering op het aandeel in de bijstandsuitgaven in een jaar dat verder in het verleden ligt dan de huidige twee jaar.

De algemene les is dat de mate waarin een gemeente de hoogte van de te ontvangen rijksuitkering kan beïnvloeden, tezamen met de vertraging die daarbij optreedt, bepalend zijn voor de sterkte van de prikkel om de bijstand efficiënt uit te voeren. De grote moeite die het in de praktijk blijkt te kosten om op basis van alleen exogene factoren een goed verdeelmodel voor de bijstand te maken, leidt regelmatig tot de roep om een verdeelsysteem dat mede is gebaseerd op het aantal lokale bijstandsontvangers. Het is duidelijk dat dit de bestaande prikkelwerking aanzienlijk zou beperken, tenzij een voldoende grote vertraging wordt ingebouwd.

De analyse kan helpen de prikkelwerking te beoordelen van alternatieve systemen om de rijksuitkering te verdelen, zoals momenteel onderzocht door het Ministerie van SZW. Uiteraard moet die worden afgewogen tegen andere eisen die aan een verdeelsysteem kunnen worden gesteld, zoals stabiliteit, transparantie, uitvoerbaarheid en maatschappelijke acceptatie (Allers, 2005).

LITERATUUR

- Allers, M.A. (2005) *Methoden voor het ontwikkelen van financiële verdeelmodellen*. Groningen: COELO.
- Allers, M.A. (2011) *Atlas rijksuitkeringen aan gemeenten 2011*. Groningen: COELO.
- Es, F. van en D.J. van Vuuren (2010) Minder uitkeringen door decentralisering bijstand. *ESB*, 95(4589), 429–430.
- Hoaglin, D.C. en E.E. Welsch (1978) The hat matrix in regression and ANOVA. *The American Statistician*, 32(1), 17–22.
- Kok, L., I. Groot en D. Güler (2007) *Kwantitatief effect WWB*. Amsterdam: SEO.
- Toolsema, L.A. en M.A. Allers (2012) *Welfare financing: grant allocation and efficiency*. SOM Research Report, 12004-EEF.
- Vuuren, D.J. van, F. van Es en G. Roelofs (2011) *Van bijstand naar Wajong*. Den Haag: CPB.